

УДК 339.13.017:629.331(477)

АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОГО АВТОМОБІЛЬНОГО РИНКУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ**ЛЮБЧЕНКО Сергій¹, ТРАВЯНКА Олександр², БОРОЗЕНЕЦЬ Андрій³**¹ ДП "КИЇВСЬКИЙ ПРОМБУДПРОЕКТ"² Керівник прес-служби УПЛ 2016-2022, Керівник медійного відділу³ ТОВ БК «Міськбудінвест»

У статті проведено аналіз українського автомобільного ринку в умовах війни. Для початку було здійснено дослідження обсягів імпорту нових та вживаних автомобілів в Україну в період військового стану. Наступним була досліджена динаміка цін на автомобілі та визначено, що з падінням курсу національної валюти відбувся значний ріст цін на імпортовані авто. Визначено, що ціна на автомобілі в середньому виросла на 55%, що в підсумку позначило і на зменшенні попиту. Провівши оцінку динаміки продажів автомобілів в Україні, визначено, що збільшились обсяги продажів майже за всіма аналізованими марками в середньому на 62%, що власне було спричинено стабілізацією військової ситуації в Україні та налагодженням логістики. Також нами було проведено аналіз прибутку національних автомобілевиробників та визначено, що період військового стану їх прибуток значно виріс в 2022-2023 рр. Визначено, що запропонована стратегія надасть можливість українським виробникам скласти гідну конкуренцію європейським партнерам, адже, на нашу думку, єдиним мінусом вітчизняного автомобілевиробництва це відсутність фінансування в розвиток технологій, що власне і гальмує його розвиток.

Ключові слова: автомобільний ринок, імпорт, збут, стратегія, технологія штучного інтелекту, інформаційні технології.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2024-13-8>

**ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ
ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Війна в Україні призвела до значних змін не тільки в житті людей, але в галузях економіки, які страждали від високого рівня цін, безробіття та надмірної пропозиції. Можна зазначити, що одним із найбільш суттєвіших впливів війни можна спостерігати на автомобільному ринку України, який через скасування владою в 2022 році митних зборів перенаситився вживаними та новими автомобілями, а через високий курс євро, не в змозі їх реалізувати. Також ще однією тенденцією, притаманною українському ринку автомобілів є ріст вживаних зарубіжних авто та падіння національного виробництва, що власне потребує вирішення як зі сторони держави так і силами самих підприємств. Україна має нарощувати власне виробництво та виходити на іноземні ринки, та виробляти вітчизняні автомобілі, які будуть доступними та конкурентними в порівнянні з іноземними. Саме тому дослідження тематики впливу війни на автомобільний ринок в Україні має на меті не тільки висвітлення стану ринку, але й окреслення пропозицій щодо його розвитку саме в контексті національного виробництва.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Серед дослідників, котрі займалися аналізом українського автомобільного ринку, можна виділити наступних: Пойда-Носик Н., Бачо Р. [1], Андронік О.Л., Криворучко Д.М. [2], Лазарев А. [10], Бучацький С. [11] та ін. Проте дослідження автомобільного ринку в умовах військового стану є недослідженою темою, якій присвячено мало робіт, по причині того, що тема війни та її впливу є новою та не до кінця дослідженою.

**ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ,
КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ**

В даній статті пропонується стратегія розвитку національного виробництва автомобілів, яка ґрунтується на впровадженні технологій ШІ та спеціалізованого програмного забезпечення для комплексного управління виробництвом

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз впливу військового стану на розвиток автомобільного ринку в Україні та формування стратегії розвитку національного виробництва.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Війна в Україні мала неоднозначний вплив на автомобільний ринок, який характеризувався як позитивними моментами, такими як зняття митних ставок, так і негативними – падіння

національної валюти та відповідно попиту на автомобілі [1-2]. Отож, пропонуємо визначити, який саме вплив мала війна імпорт нових та вживаних авто за період 2022-2023 рр. рис. 1. та 2. відповідно).

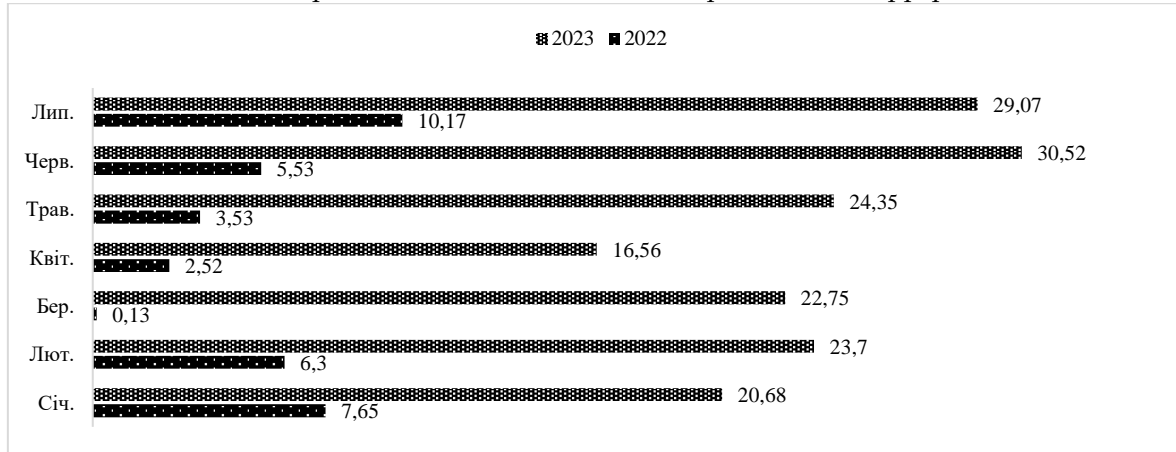

Рис. 1. Динаміка імпорту нових автомобілів в Україну за період 2022-2023 рр, млн. дол. США
Джерело: зроблено авторами за даними [3]

Отож, як ми можемо побачити з початком повномасштабного вторгнення імпорт нових авто в Україну зовсім впав, особливо критично в період березня-травня 2022 році. Проте з покращенням ситуації на фронті обсяги імпорту виросли, а в 2023 перевищили показники 2021 року.

Щодо імпорту вживаних автомобілів, то скасування українською владою в 2022 призвело до рекордного буму (рис.2).

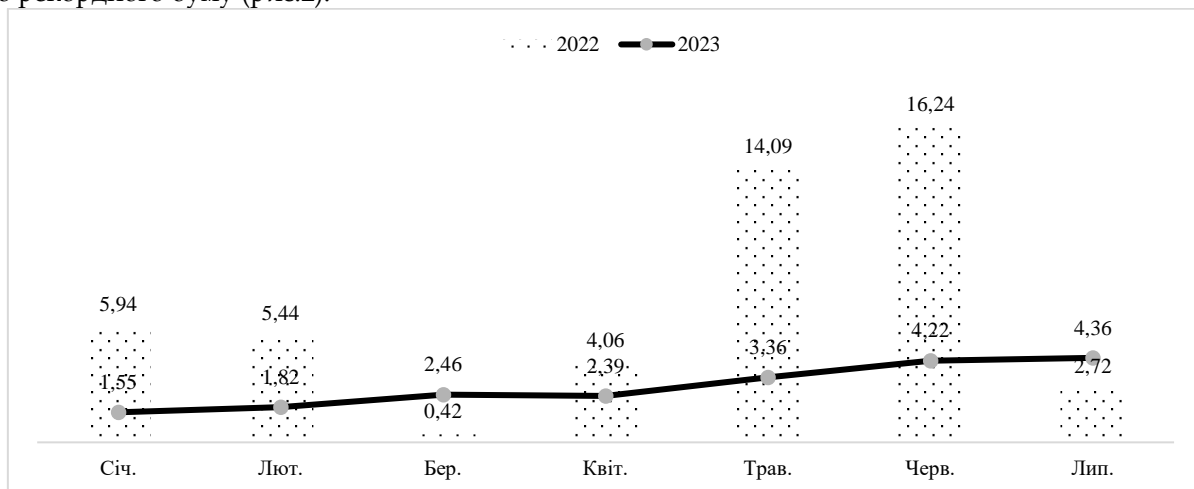

Рис. 2. Динаміка імпорту вживаних автомобілів в Україну за період 2022-2023 рр, млн. дол. США
Джерело: зроблено авторами за даними [3]

Обсяг імпорту в період травня-червня 2022 року є одним із найбільших за аналізований період. Власне такий ріст імпорту спричинив перенасичення українського ринку вживаними автомобілями та мав неоднозначний вплив на їх продажі.

Однієї із негативних тенденцій автомобільного ринку в Україні є падіння національної валюти, що власне позначилось на рості ціни та падінні попиту (рис. 3.).

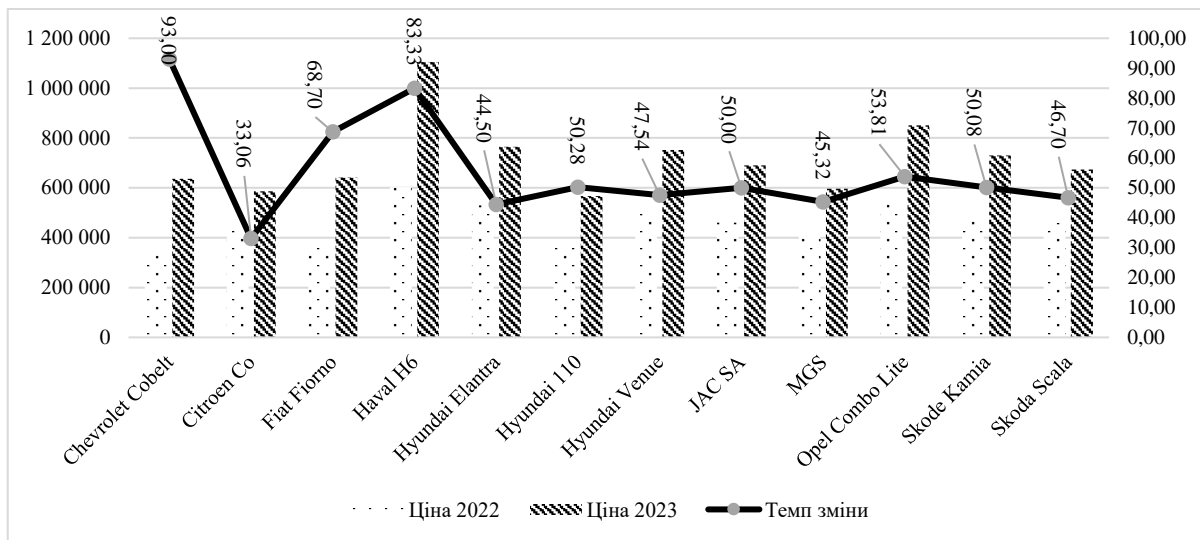

Рис. 3. Динаміка зміни ціни на імпортовані авто за період 2022-2023 рр, грн

Джерело: зроблено авторами за даними [4]

Як ми можемо побачити падіння курсу національної валюти спричинило ріст цін на імпортовані авто, в середньому на 55% на аналізовані моделі, що в підсумку позначило і на зменшенні попиту.

Наступним пропонуємо дослідити динаміку продажів нових автомобілів за період 2022-2023 рр. (рис. 4).

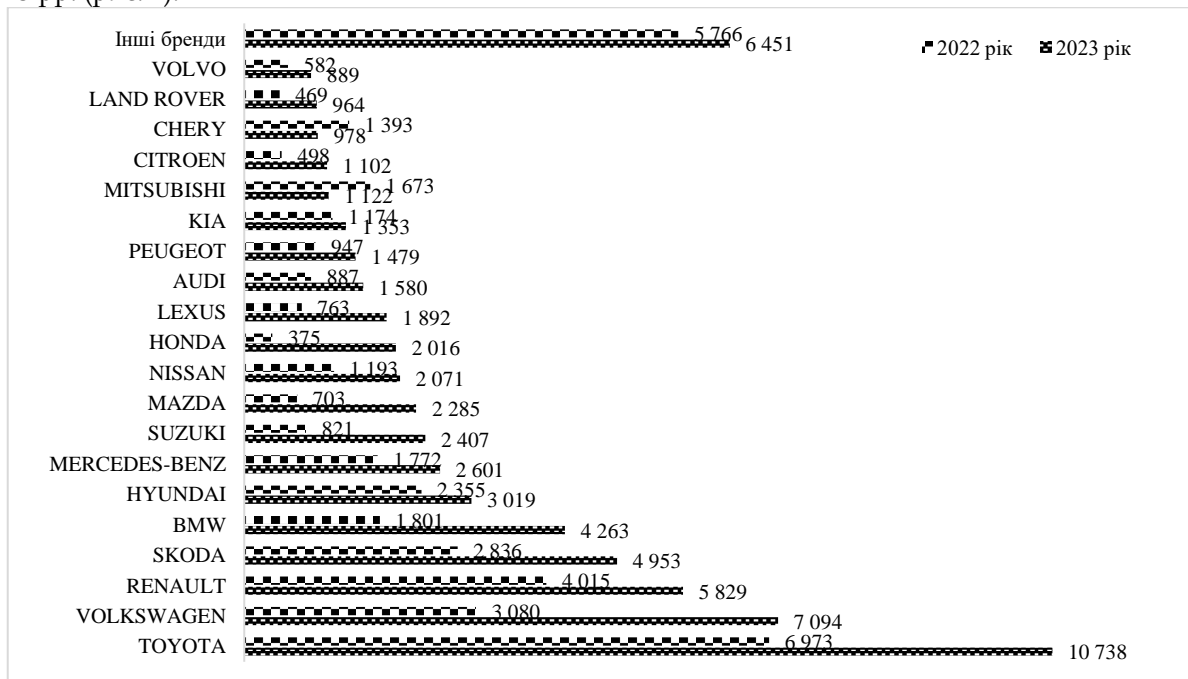

Рис. 4. Динаміка продажу нових автомобілів в Україні за основними брендами станом на 2022-2023 рр, штук

Джерело: зроблено авторами за даними [5-6]

Отож, в 2023 році збільшились обсяги продажів майже за всіма аналізованими марками в середньому на 62%, що власне було спричинено стабілізацією військової ситуації в Україні та налагодженням логістики. Маркою-лідером серед нових автомобілів в Україні, став бренд Toyota, станом на 2023 р. українці придбали 10738 авто, що на 3765 авто більше ніж у 2022 році. Друге місце за продажами в 2023 році, займає бренд Volkswagen – 7094 авто в порівнянні з 3080 в 2022 році. Трійку лідерів за продажами закриває бренд Renault, зростання продажів якого в 2023 році в порівнянні з 2022 складає 42,1%.

Щодо внутрішнього автомобільного ринку, то на основі даних «Укравтопрому» та «Автоконсалтингу», ПАТ «УкрАВТО» є монополістом на автомобільному ринку України, якому належить 30% українського ринку легкових автомобілів. Частина таких компаній як ПАТ «АІС» та

ПАТ «Богдан» складає 10% ринку. Отже, близько 50% автомобільного ринку контролюють великі корпорації, які витісняють малі компанії та є цілковитими олігополістами [7].

Отже, в підсумку пропонуємо визначити вплив війни на національних автомобілевиробників та дослідити зміну чистого прибутку компаній (рис. 5.).

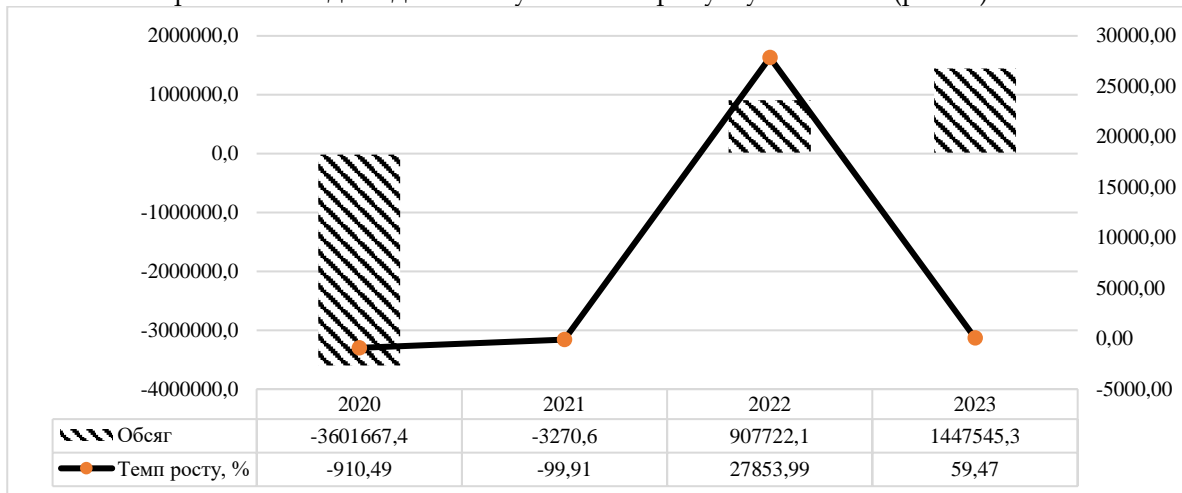

Рис. 5. Динаміка чистого прибутку автомобілевиробників в Україні за період 2020-2023 рр, тис. грн
Джерело: зроблено авторами за даними [8]

Отже, аналізуючи чистий прибуток національних автомобілевиробників, ми бачимо його ріс в 2022 та в 2023 роках, що власне є дуже позитивною динамікою. Такий ріс прибутку спричинений збільшенням попиту на українські марки та власне виробництвом автомобілів на потреби ЗСУ [9-10]. Українські виробники можуть становити гідну конкуренцію на європейському авторинку, для цього їм необхідно впровадити успішну стратегію, візуалізація якої наведена на рис. 6.

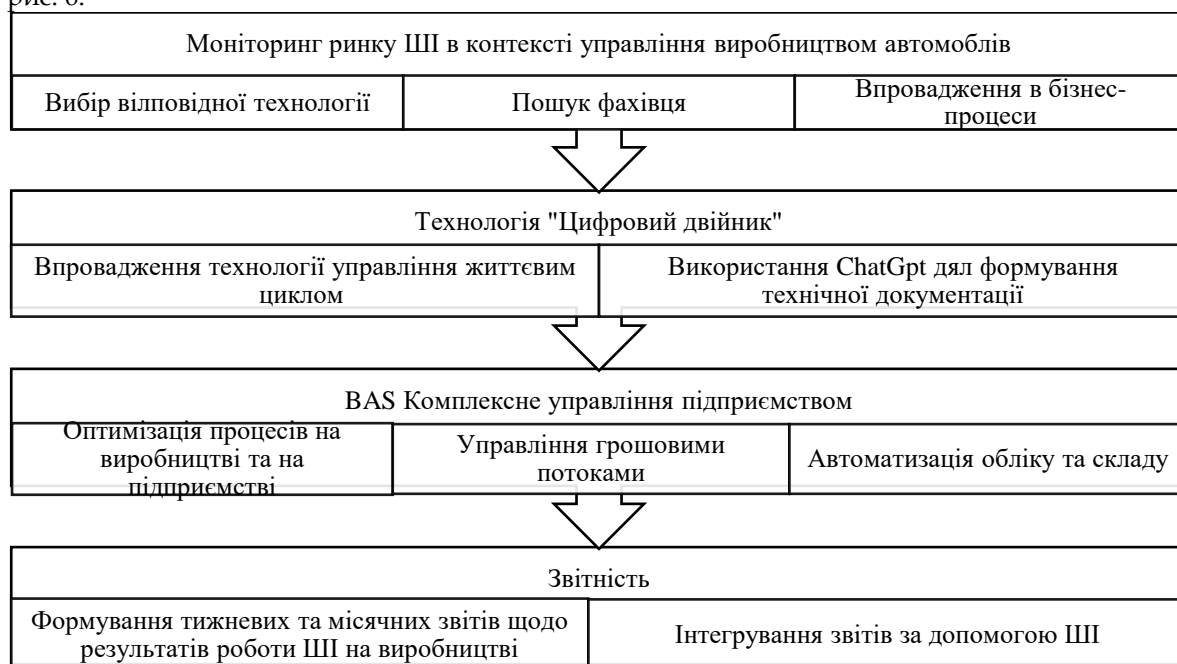

Рис. 6. Стратегія розвитку автомобілевиробників в Україні у умовах цифровізації
Джерело: зроблено авторами

Впровадження вище запропонованою стратегії має на меті використання технологій ІІІ в організації виробничих процесів та для комплексного управління виробництвом автомобілів. В 2023 році українські компанії довели, що можуть виробляти автомобілі та забезпечувати потреби внутрішнього ринку. Саме використання технологій дозволить їм зменшити витрати та запанувати виробництвом таким чином, щоб при меншій кількості ресурсів виготовляти більше автомобілів.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

В результаті проведеного аналізу можна відзначити, що станом на 2024 рік ринок автомобілів в Україні переживає не найкращі часи, влада повернула митний збір на автомобілі, що власне і спричинило падіння попиту. З падінням національної валюти відбувається зменшення рівня попиту на автомобіль та що призводить до виходу з ринку малих компаній, які не спроможні справити з високим тиском конкурентів та падінням продажів.

Було досліджено, що українські виробники можуть скласти гідну конкуренцію на європейському авторинку, для цього потрібно лиш впроваджувати сучасні технології у виробничі процеси. Саме використання технологій штучного інтелекту дасть змогу національним виробникам розширити горизонти своєї діяльності та наростити нових клієнтів за межами національного ринку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Пойда-Носик Н., Бачо Р. Аналіз тенденцій розвитку автомобільної промисловості в Україні. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2022. №2. С. 13–23.
2. Андронік О.Л., Криворучко Д.М. Управління в умовах швидких інновацій та зовнішніх факторів в автомобільній галузі. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2022. №4 (83). С. 119–126.
3. Дані митної служби України (2024), URL: <https://bi.customs.gov.ua/uk/trade/>
4. На скільки змінились ціни на нові автомобілі за час війни (2023) Невтішна статистика, URL: <https://autoconsulting.ua/article.php?sid=55014>
5. Аналіз авторинку країни Європи та України у 2023 році, URL: <https://inventure.com.ua/uk/analytics/investments/avtorinok-ukrayini-u-2023-roci-prodazh-avto-ta-prognozi-na-2024-rik>
6. Автомобільний ринок України (2023), URL: <https://itc.ua/ua/articles/avtomobilnyj-rynok-ukrayiny-pidsumky-2022-roku-planu-na-2023-j/>
7. Український авторинок: аналіз 2022 року та прогноз на 2023 URL: https://auto.24tv.ua/tag/avtobiznes_tag70
8. Економічна статистика / Економічна діяльність / Діяльність підприємств (2024) , URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Український ринок електромобілів продовжує зростати. Офіційний сайт Асоціації «Укравтопром». 08.11.2023. URL : <https://ukrautoprom.com.ua/ukrayinskyj-rynok-elektromobiliv-prodovzhuyezrostaty>
10. Лазарев А. (2023). Автомобілебудування в Україні: поточний стан, виклики та сценарії розвитку. *Scientific journal «DEVELOPMENT SERVICE INDUSTRY MANAGEMENT»* (3) 12–22. С. 12–22. URL: [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-3\(2\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-3(2))
11. Бучацький С. Український авторинок: Історія проблем та як їх розв'язати. *Інститут досліджень авторинку*. 28.05.2022 р. URL: <https://eauto.org.ua/news/130-ukrajinskiy-avtorinok-istoriya-problem-tayak-jih-rozv-yazat>

REFERENCES:

1. Poida-Nosyk N., Bacho R. Analiz tendentsii rozvytku avtomobilnoi promyslovosti v Ukraini. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2022. №2. S. 13–23.
2. Andronik O.L., Kryvoruchko D.M. Upravlinnia v umovakh shvydkykh innovatsii ta zovnishnikh faktoriv v avtomobilnii haluzi. *Visnyk Khersonskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu*. 2022. №4 (83). S. 119–126.
3. Dani mytnoi sluzhby Ukrainy (2024), URL: <https://bi.customs.gov.ua/uk/trade/>
4. Na skilky zminylys tsiny na novi avtomobili za chas viiny (2023) Nevtishna statystyka, URL: <https://autoconsulting.ua/article.php?sid=55014>
5. Analiz avtorynku krainy Yevropy ta Ukrainy u 2023 rotsi, URL: <https://inventure.com.ua/uk/analytics/investments/avtorinok-ukrayini-u-2023-roci-prodazh-avto-ta-prognozi-na-2024-rik>
6. Avtomobilnyi rynek Ukrainy (2023), URL: <https://itc.ua/ua/articles/avtomobilnyj-rynok-ukrayiny-pidsumky-2022-roku-planu-na-2023-j/>
7. Ukrainskyi avtorynok: analiz 2022 roku ta prohnaz na 2023 URL: https://auto.24tv.ua/tag/avtobiznes_tag70
8. Ekonomichna statystyka / Ekonomichna diialnist / Diialnist pidpriemstv (2024) , URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Ukrainskyi rynek elektromobiliv prodovzhuie zrostaty. Ofitsiyni sait Asotsiatsii «Ukravtoprom». 08.11.2023. URL : <https://ukrautoprom.com.ua/ukrayinskyj-rynok-elektromobiliv-prodovzhuyezrostaty>

-
10. Lazariev A. (2023). Avtomobilebuduvannia v Ukraini: potochnyi stan, vyklyky ta stsenarii rozvytku. Scientific journal «DEVELOPMENT SERVICE INDUSTRY MANAGEMENT» (3) 12-22. S. 12-22. URL: [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-3\(2\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-3(2))
11. Buchatskyi S. Ukrainyskyi avtorynok: Istoriia problem ta yak yikh rozviazaty. Instytut doslidzhen avtorynku. 28.05.2022 r. URL: <https://eauto.org.ua/news/130-ukrajinskiy-avtorinok-istoriya-problem-tayak-jih-rozv-yazat>

ANALYSIS OF THE UKRAINIAN AUTOMOTIVE MARKET IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW

LYUBCHENKO Sergey¹, TRAVYANKA Oleksandr², BOROZENETS Andrii³

¹ SE «KYIVSKYI PROMBUDPROEKT»

² UPL press service 2016-2022

³ LLC BC “Miskbudinvest”

The article analyzes the Ukrainian automotive market under martial law. To begin with, a study of the volume of imports of new and used cars to Ukraine during the period of martial law was carried out. It is determined that with the beginning the full-scale invasion, the import of new cars to Ukraine fell completely, especially critically in March-May 2022. As for the import of used cars, the abolition of the Ukrainian authorities in 2022 led to a record boom. Next, the dynamics of car prices were studied and it was determined that with the fall of the national currency, there was a significant increase in prices for imported cars. It was determined that the price of cars increased by 55% on average, which ultimately led to a decrease in demand. Having assessed the dynamics of car sales in Ukraine, it was determined that sales volumes for almost all analyzed brands increased by an average of 62%, which was actually caused by the stabilization of the military situation in Ukraine and the establishment of logistics. Regarding the domestic automotive market, we found that, according to Ukravtoprom and AutoConsulting, UkrAVTO PJSC is a monopolist in the Ukrainian automotive market, owning 30% of the Ukrainian passenger car market, while other domestic companies such as AIS PJSC and Bogdan PJSC account for 10% of the market. We also analyzed the profits of national automakers and determined that during the period of martial law, their profits increased significantly in 2022-2023. This increase in profits was caused by an increase in demand for Ukrainian brands and the actual production of cars for the needs of the Armed Forces. As a result, we have proposed a strategy for the development of automotive production in Ukraine, which will be based on the integrated introduction of technologies, such as AI and special software into production processes. It is determined that the proposed strategy will enable Ukrainian producers to compete with European partners, since, in our opinion, the only disadvantage of the domestic automotive industry is the lack of funding for the development of technologies, which actually hinders its development.

Keywords: project management; knowledge management; project-oriented enterprise; project management rating.